

VIKTOR ŽMEGAČ (1929.–2022.)

Unatoč njegovoj visokoj životnoj dobi odlazak Viktora Žmegača u srpnju 2022. godine hrvatsku je kulturnu javnost nemalo iznenadio. Svega nekoliko dana prije profesorove smrti u *Vijencu* smo čitali njegovu posljednju kolumnu. Viktor Žmegač u više od pola stoljeća predanoga rada na području germanistike, kroatistike, muzikologije i kulturologije postao je ikona hrvatske humanistike, ali i već zaboravljene uljuđene građanske erudicije. Bio je jedan od rijetkih znanstvenika koji se u znanosti istodobno etablirao na dva jezična područja te u dvije kulture; dakle Žmegač od svojih početaka piše na hrvatskom i njemačkom jeziku te objavljuje u Hrvatskoj i Njemačkoj. Za svoj je rad ovjenčan brojnim nagradama i priznanjima. Iza njega ostale su tisuće briljantnih stranica među kojima su mnoge presudne za razvoj hrvatske filologije i kulturologije.

Viktor Žmegač rođen je 21. ožujka 1929. godine u Slatini. Gimnaziju je pohađao u Virovitici i Osijeku, a studij germanistike i kroatistike (jugoslavistike) završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Studij germanistike i muzikologije kasnije je pohađao i u Göttingenu. Godine 1959. stekao je doktorat znanosti. Od 1971. godine bio je redoviti profesor njemačke književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Viktor Žmegač za sobom je u prvom redu ostavio nevjerojatan znanstveni opus, a potom i onaj esejistički, pa njegovo djelo Dubravka Oraić Tolić s pravom deklarira kao “opus magnum Žmegačianum”. Već njegovo prvo djelo – *Književno stvaralaštvo i povijest društva* iz 1976. godine – postalo je prekretničko u hrvatskoj znanosti o književnosti. Naime, on je prvi iskoračio iz dotad isključivo imanentnoga pristupa interpretaciji književnoga teksta i u proces interpretacije uključio kulturu. Toj je metodi ostao vjeran do posljednjega zapisa. Izdajamo i sljedeće naslove objavljene u Hrvatskoj: *Književnost i zbilja* (1982.), *Istina fikcije* (1982.), *Težišta modernizma* (1986.), *Krležini evropski obzori* (1986. i 2001.), *Povijesna poetika romana* (1987., 1991., 2004.), *Književnost i filozofija povijesti* (1994.), *Duh impresionizma i secesije* (1993., 1997.), *Bečka moderna* (1998.), *Hrvatska novela* (u suautorstvu s Ivom Franjšom 1998.), *Književni protusvjetovi* (u suautorstvu s Nikolom Batušićem i Zoranom Kravarom 2001.), *Književnost i glazba* (2003.), *Od Bacha do Bauhauusa* (2006.), *Majstori europske glazbe* (2009.), *Prošlost i budućnost 20. stoljeća* (2010.), *Filozof igra nogomet* (2010.), *Europa puta deset* (2014.), *Strast i konstruktivizam duha* (2014.), *Četiri europska grada* (2017.), *Portreti gradova* (2019.) i dr.

Za niz djela Viktor Žmegač ovjenčan je uglednim nacionalnim i inozemnim nagradama. Dobitnik je Herderove nagrade, Gundolfove nagrade, Nazorove godišnje nagrade i Nazorove nagrade za životno djelo, Nagrade Krležina fonda, znanstvene nagrade zaklade Alexandera von Humboldta, Državne nagrade za životno djelo,

Strossmayerove nagrade, nagrade Bavorske akademije umjetnosti. Zanimljivo je da je Viktor Žmegač dobio i Nagradu “Josip Andreis” za muzikologiju.

Kao dio velikog četverolista Zagrebačke stilističke škole, dakle uz Aleksandra Flakera, Ivu Frangeša i Zdenka Škreba, Viktor Žmegač, osim što je Školu gradio svojim znanstvenim djelom, više od dvadeset godina bio je glavni urednik časopisa *Umjetnost riječi*. Kao član uredništva sudjelovao je i u kreiranju časopisa *Germanistik i Text und Kontext*.

Viktor Žmegač bio je član više uglednih znanstvenih i kulturnih udruženja i društava; među inima bio je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, inozemni član Saske akademije u Leipzigu te član znanstvenog društva Academia Europaea u Londonu.

U kolikoj su mjeri Žmegačev rad, njegova originalnost i renesansna znatiželja za sve oblike umjetnosti prepoznati i izvan hrvatskih granica, govori i činjenica da su mu posvećena dva međunarodna zbornika: *Poetik und Geschichte* (1989.) i *Literatur im Wandel* (1999.).

Odlaskom Viktora Žmegača hrvatska se znanost o književnosti nije samo oprostila od posljednjega velikog predstavnika Zagrebačke stilističke škole, oprostila se od znanstvenika čija će eruditska širina u čitanju europske i hrvatske književnosti zadugo biti nenadomjestiva.

Sanja Knežević